

- Ch. N. (2022). Histomonosis in Poultry: A Comprehensive Review. *Front. Vet. Sci.* 9:880738. DOI: [10.3389/fvets.2022.880738](https://doi.org/10.3389/fvets.2022.880738)
- Lüning J., Wunderl D., Rautenschlein S., Campe A. (2023). Histomonosis in German turkey flocks: possible ways of pathogen introduction. *Avian Pathol*, 52(3): 199-208. DOI: [10.1080/03079457.2023.2191833](https://doi.org/10.1080/03079457.2023.2191833)
 - Lotfi A., Abdelwhab E.M., Hafez H.M. (2012). Persistence of *Histomonas meleagridis* in or on materials used in poultry houses. *Avian Dis*, 56(1): 224-226. DOI: [10.1637/9519-090910-ResNote.1](https://doi.org/10.1637/9519-090910-ResNote.1)
 - Purple K. E., Humm J. M., Kirby R. B., Saidak Ch. G., Gerhold R., (2015). *Trichomonas gallinae* Persistence in Four Water Treatments. *J Wildl Dis*, 51 (3): 739–742. DOI: <https://doi.org/10.7589/2014-05-137>

УДК 619:616.995.77

ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕГУЛЯТОРІВ ЧИСЕЛЬНОСТІ МОШОК В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Катюха С.М., кандидат ветеринарних наук, старший науковий співробітник, Дослідна станція епізоотології Інституту рибного господарства НААН України, м. Рівне, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6730-9227>

Вступ. Кровосисні мошки родини *Simuliidae* на території Західного Полісся України є головним компонентом «гносу», напад яких часто спричиняє загибель худоби від токсикозу. Крім того, ектопаразити є переносниками багатьох інфекційних та інвазійних захворювань. Через свою кровосисну настирливість, мошки знижують молочну та м'ясну продуктивність тварин, завдаючи значних економічних збитків господарствам [1-3].

Застосування інсектицидів на сьогодні залишається єдиним способом боротьби з мошками. Незважаючи на так звану користь для тварин, існує і негативний вплив інсектицидів на довкілля. У зв'язку з цим важливого значення набуває вивчення і розробка біологічного методу боротьби з мошками. За даними літератури, чисельність мошок у природі регулюється в основному біотичними факторами, тобто наявністю природних ворогів, які ще мало вивчені [4, 5]. Найважливішими серед них є дві групи: мермітиди і мікроспоридії.

Мета – вивчити екологічні умови існування мермітид і мікроспоридій та сезонну динаміку зараження ними личинок мошок в умовах Західного Полісся України.

Методика. Виявлення мермітид і мікроспоридій у популяціях личинок мошки проводили шляхом цілорічного обстеження швидкоплинних водойм Рівненської та Волинської областей. Для регулярних спостережень були відібрані типові станції у чотирьох річках різного типу, де на ділянках довжиною 300–400 м відбирали проби водних субстратів, заселених личинками мошок. У лабораторних умовах визначали щільність їх заселення в 1 дм². Личинок симулід, у яких візуально ідентифікували незрілих личинок паразитичних мермітид, поміщали в спеціально споруджений штучний біотоп, наповнений річковою водою. Мікроспоридії візуально виявляли в жировому тілі личинок мошок із вмістом біло-матових та біло-рожевих опалесцентних включень. Ідентифікацію паразитів личинок мошок проводили під мікроскопом МБС-1.

Результати та їх інтерпретація. На досліджуваній території осередки мермітидозу зустрічаються досить рідко, лише в окремих олігосапробних водотоках. Аналізуючи екологічні умови існування личинок мошок в регіоні, річки Путилівка і Стубла вважаються оптимальними біотопами для нематод *Gastromermis boophthore* W. et R. Русло річок звивисте, місцями з перекатами та вирами, шириною 5–12 м і глибиною 0,5–1,5 м. Швидкість течії на різних ділянках коливається від 0,2 до 1,2 м/с. Вода в них жорстка, гідрокарбонатно-кальцієвого типу. Зараження личинок мермітидами відзначено у 3 видів мошок: *Boophthora*

erythrocephala, *Simulium morsitans*, *Byssodon transiens*. Пік масового паразитування мермітид відзначався у 1 декаді травня, при цьому екстенсивність зараження личинок мошок досягала 40 %. Наприкінці травня, на початку червня зараженість поступово знижувалася від 20 % до 1 %. Осінній пік інвазування, який за екстенсивністю не поступався весняному, припадав на 2 декаду жовтня. Інтенсивність зараження симуліїд мермісами – 1–2 екз. на організм хазяїна. Таке зараження мошок одним видом мермітид з двома вираженими піками протягом року свідчить про наявність його двох генерацій.

Значну роль у регуляції чисельності мошок відіграють мікроспориїди, які виявлені переважно в усіх обстежених водотоках регіону. Швидкому встановленню вогнищ мікроспориїдозу сприяє цілорічне паразитування мікроспориїд у популяціях личинок симуліїд. За нашими дослідженнями виявлено 5 видів мікроспориїд, які належать до 2 родів: *Plistophora simulii* Lutz et Spl., *Pl. debaisieuxi* J., *Thelohania varians* Leger., *Th. fibrata* Str., *Th. bracteata* Str. Їх зустрічали у 12 видів мошок, серед яких найбільше зазнавали ураження: *B. erythrocephala*, *Schonbaueria nigra*, *Wilhelmia equine*. Ступінь зараження личинок мікроспориїдою залежить насамперед від умов середовища існування. У річках протягом літнього періоду спостерігається два підйоми чисельності ураження личинок – навесні (3 декада травня – 1 декада червня) і в кінці літа (3 декада липня – 2 декада серпня). Найбільша частка, до 50 % уражених личинок мошок, відзначена в другій половині літа, що пов'язано з особливостями екологічних умов. Як правило, в цей час рівень води в річках низький, знижується швидкість течії та вміст розчиненого у воді кисню, підвищується замулення і дно русла заростає рослинністю (річки Горинь, Устя). Тому виникають умови, сприятливі для перезараження популяції личинок. Взимку інвазовані личинки мошок зустрічаються рідко – 0,5–1 %.

Висновок. Таким чином, захворювання мошок викликаються мермітидами і мікроспориїдами. Зараження симуліїд тим чи іншим паразитом залежить від екологічних умов місць їх існування. У чистих водоймах чисельність личинок мошок переважно регулюють мермітиди, у забруднених – мікроспориїди. Мермітиди паразитують з травня по жовтень, з двома чітко вираженими піками інвазії у травні та жовтні. Мікроспориїди поширені цілий рік, з піком ураження у травні та липні.

Бібліографічний список:

1. Pérez de León A.A., Mitchell R.D., Watson D.W. Ectoparasites of Cattle. *Veterinary Clinics of North America: Food Animal Practice*. 2020. V. 36 (1). P. 173–185. doi: 10.1016/j.cvfa.2019.12.004
2. Катюха С.М. Особливості клінічного прояву симуліїдотоксикозу великої рогатої худоби в умовах Західного Полісся України. *Ветеринарна біотехнологія*. 2018. №33. С. 39–44. doi: https://doi.org/10.31073/vet_biotech33-05
3. Стегній Б.Т., Герілович А.П., Палій А.П., Машикей А.М., Сумакова Н.В. Ектопаразити як механічні і трансмісивні переносники інфекційних хвороб. *Вісник аграрної науки*. 2017. №11. С. 35–38.
4. Катюха С.М., Ліховоз Л.К. Активність потенційних агентів біологічного контролю личинок мошок у водотоках Західного Полісся України. *Науковий вісник Львівського нац. ун-ту вет. медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького*. 2008. Т.10, №2 (37). Ч.1. С. 101–104.
5. Сухомлін К.Б., Зінченко О.П. Мошки (Diptera, Simuliidae) Волинського Полісся: монографія: Луцьк: РВВ «Вежа», 2007. 308 с.

УДК 579.62

ВИДІЛЕННЯ ФАГІВ СПЕЦИФІЧНИХ ДО ЗБУДНИКІВ ПОДЕРМІ СОБАК

Строїч В.В., аспірант, Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0237-1289>